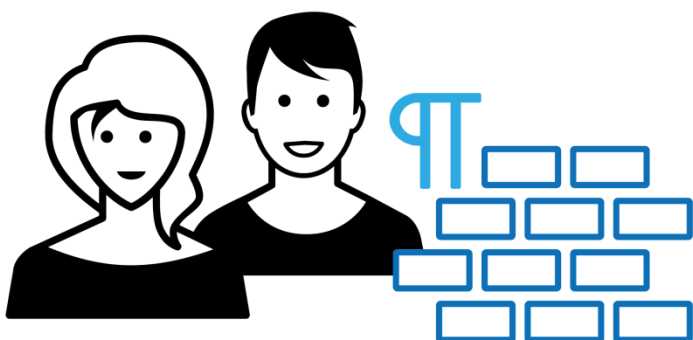

Betogende tekst schrijven

Havo 5

NAAM: _____

KLAS: _____

Vooraf

Je oefent deze periode met het schrijven van een betogend artikel. Een betogend artikel is een genre dat hoort tot de betogende teksten. In deze teksten geef je je mening over een onderwerp met als doel dat je de lezer kunt overtuigen. Hiervoor gebruik je argumenten.

Het geven van je mening is iets wat je dagelijks doet en wat ook niet zo moeilijk is. Goede argumenten voor je mening is al iets lastiger en je mening en argumenten overtuigend op papier zetten is soms ronduit ingewikkeld, maar wel heel belangrijk!

In dit werkboekje staan alle opdrachten en schema's die je nodig bij het schrijven van een ingezonden stuk. Je docent Nederlands vertelt je wat je in de lessen gaat doen, wat je huiswerk is en wanneer je een tekst af moet hebben.

Er is een schrijfopdracht voor het schrijven van een betogend artikel. Je schrijft steeds een eerste versie, daarna krijg je uitleg over het genre, kennis over alineanormen, beoordeel je je eerste versie en oefen je met een onderdeel waar je volgens jou nog mee moet oefenen. Omdat een tekst nooit in één keer goed is, herschrijf je deze vervolgens tot een definitieve versie.

Veel plezier met de schrijflessen!

Een prachtig tussenjaar staat voor je klaar

Anna Liefkens (18) heeft het ticket al gekocht: op 4 augustus 2018 vliegt ze naar Perth in Australië. Een retourticket heeft ze nog niet. 'Maar', zegt ze, 'waarschijnlijk wordt dat ongeveer maart 2019.' Anna gaat tijdens haar acht maanden 'Down Under' allerlei baantjes zoeken om de kosten van het reizen te kunnen dragen. In de zomer van 2019 zal ze een hbo-studie gaan doen. Maar eerst moet nog dat felbegeerde havodiploma worden behaald.

Anna neemt een 'tussenjaar': een jaar tussen de middelbare school en een vervolgstudie waarin je niet studeert. Waar Anna kiest voor Australië, zijn er oneindig veel alternatieve mogelijkheden om een tussenjaar in te vullen. Zoals Anna zouden meer leerlingen moeten doen. Sterker nog, alle leerlingen in Nederland zouden na hun eindexamen havo of vwo verplicht een tussenjaar moeten nemen.

Ten eerste zorgt een tussenjaar ervoor dat je heel nuttige ervaring kunt opdoen. Zo kun je ervoor kiezen vrijwilligerswerk te gaan doen. Dat kan met projecten in het buitenland. Daardoor leer je een andere cultuur goed kennen en kun je werken aan je talenkennis, volgens de site van Projects Abroad, een stichting die projecten voor vrijwilligers opzet (zie projects-abroad.nl). Ook binnen Nederland is genoeg te doen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het invullen van de maatschappelijke diensttijd, die is ingevoerd door het nieuwe kabinet-Rutte. Natuurlijk kan betaald werk ook veel ervaring opleveren. Een jaartje weinig tot niks doen? Zelfs dat kan waardevol zijn om mee te maken.

Ook blijkt dat een tussenjaar van positieve invloed is op de studieresultaten in het vervolgonderwijs. Op de site van NRC schrijft Martine Kamsma: 'Studenten die een nuttig tussenjaar hebben gehad, blijkt uit Angelsaksische onderzoeken, vallen minder vaak uit en presteren beter in het vervolgonderwijs (NRC.nl, 23 juni 2017).' De hoge uitval in het hoger onderwijs is niet zo gek als je bedenkt dat jongeren een studiekeuze moeten maken, terwijl ze met hun hoofd nog bij hun havo- of vwo-opleiding zijn. Een tussenjaar zorgt ervoor dat je kunt ontdekken wat écht goed bij jou past.

Bovendien kan een tussenjaar ervoor zorgen dat je al wat geld kunt verdienen, bijvoorbeeld door een paar maanden fulltime te gaan werken. Met het verdiende geld kun je een deel van je latere studiekosten betalen. Het is heel goed als studenten zelf bijvoorbeeld hun collegegeld betalen, want dat leidt tot zelfstandigheid van studenten, aldus het NIBUD in het rapport 'Studentenonderzoek 2017' (zie www.nibud.nl). Studenten kunnen dit zelf makkelijker doen door spaargeld uit een tussenjaar in te zetten.

Toch zijn er ook veel mensen die vinden dat een tussenjaar niet verplicht zou moeten worden. Wat als iemand perfect weet wat hij wil studeren, graag in de schoolbanken zit en misschien ná de studie eens een tijdje wil gaan reizen? Echter, ook voor zo'n persoon kan een tussenjaar nieuwe inzichten bieden. Veel jongeren zullen vanuit zichzelf niet aan zo'n tussenjaar denken, bijvoorbeeld omdat hun ouders dat zelf nooit hebben gehad en een decaan vooral bezig is met vervolgopleidingen. Omdat we toch wel vastzitten in de 'mindset' van de vervolgstudie, is het soms noodzakelijk om jongeren te dwingen naar een andere invulling van een schooljaar te kijken.

Een tussenjaar na het examen zou dus voor alle havo- en vwo-leerlingen verplicht moeten worden, omdat het je helpt nuttige ervaring op te doen, omdat het zorgt voor betere studieresultaten en omdat het prettige inkomsten kan opleveren. De mogelijkheden zijn eindeloos. Na zo'n jaar mag je met recht zeggen dat je een jaartje ouder én wijzer geworden bent.

Wat ga je doen?

1. Lees de eerste alinea van je kern goed door.
2. Lees vervolgens de stellingen hieronder.
3. Geef op een schaal van 0 tot 100 aan hoe goed jouw alinea is;
Noteer hiervoor een getal op de balk van 0 tot 100.

De lezer wil...

... overzicht hebben waar de alinea over gaat

Mijn alinea gaat over één deelonderwerp

Mijn alinea bevat een kernzin met daarin het belangrijkste argument

De kernzin sluit aan bij het standpunt van mijn tekst

De overige informatie in de alinea bevat onderbouwing/uitleg bij de kernzin

De informatie in de alinea sluit aan bij wat de lezer al weet

... een logisch verband zien tussen de zinnen in een alinea

Met signaalwoorden geef ik aan wat het verband is tussen de verschillende zinnen

Als afwisseling gebruik ik verwijswaarden

... snappen waar in de kern van de tekst hij aan het lezen is

De functie van mijn alinea is helder

... snel zien waar een alinea begint en eindigt

Mijn alinea bestaat uit meer dan één zin

Mijn alinea bevat een witregel voor en na de tekst (of ik heb tabs gebruikt)

Klaar met inschatten?

1. Trek je conclusie; wat is er goed aan je alinea? En wat minder?
2. Formuleer in volledige zinnen in je werkboekje wat je aandachtspunten zijn.
3. Laat dit aan je docent zien!

0----- 100

0----- 100

0----- 100

0----- 100

0----- 100

A

0----- 100

0----- 100

B

C

0----- 100

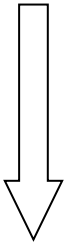
0----- 100

0----- 100

D

Je conclusie trekken

Maak de opdracht waarmee jij je tekst nog flink kunt verbeteren. Omcirkel hier je keuze.

A: opdracht over kernzinnen

B: opdracht over verbindingswoorden

C: opdracht over verwijswoorden

D: opdracht over markeren van alinea's met witregels en kopjes

De opdrachten vind je op de volgende bladzijden. Ben je klaar met een opdracht? Pak dan de antwoordvellen en kijk na. Verbeter ook je eigen betogende tekst.

Kies vervolgens een andere opdracht om te oefenen of maak opdracht E als extra oefening.

A Over de kernzinnen

I Lees de tekst hieronder. Onderstreep in elke alinea de zin waarin de kern staat.

Dierensentiment

(1) Vooropgesteld: ik ben jarenlang vegetariër geweest en nog altijd vermijd ik varkensvlees, laat staan dat ik een gerecht als foie gras of verse kreeft tot me neem. Dieren netjes behandelen behoort in mijn ogen tot het pakket dat wij beschaving noemen. Dat ook wat dat betreft het paradijs nog lang niet bereikt is, dat de wetgeving altijd beter kan: ik zeg het mijn dierenvrienden graag na. Het sentiment dat dit land de laatste jaren echter tentoonspreidt voor alles wat vleugels, pels, poten of staart bezit, bevalt me heel matig. Nog minder bevalt me dat ‘wij van de media’ daar zo klakkeloos in meegaan.

(2) Ooit waren berichten uit het dierenrijk immers het exclusieve domein van de regionale pers en van kranten als De Telegraaf en het AD. Alleen in de zomermaanden sloop ook elders wel eens een eikenprocessierups of babykrokodil de kolommen binnen. Tegenwoordig bedrijven alle dagbladen het hele jaar door met evenveel geestdrift dierenjournalistiek en vooral: met evenveel ernst.

(3) Trouw kent tegenwoordig maar liefst twee dagelijkse pagina's voor de groene lezer, waarbij dierenberichten ('Hommel helpt aardappelboer') uiteraard zelden ontbreken. Ook in de rest van de krant rukken ze op.

(4) Bij de Volkskrant gaat haast geen dag voorbij of je treft er dierennieuws in aan. Wil Trouw ook nog wel eens opbeurende berichten brengen, de Volkskrantredactie benadrukt bij voorkeur de tobberige kant van het thema, met koppen als 'Europa is gevaarlijk trekgebied voor roofvogels' en 'Het tsjirrlie van de veldleeuwerik is steeds minder vaak te horen'. De terugkerende boodschap is: het gaat onherroepelijk bergafwaarts. En wee degene die deze mantra niet serieus genoeg neemt.

(5) Onlangs maakte de staatssecretaris van Economische Zaken bekend dat de overheid niet langer alle bedreigde diersoorten ten koste van alles wil redden. Onmiddellijk kwam de Volkskrant met een verhaal waarin dierenbeschermers ongehinderd hun beklag mochten doen. Stoppen met bijvoorbeeld het korenwolfproject, zeiden zij, zou 'pas echt onverantwoord zijn'. Waarom precies maakten ze niet duidelijk. De verslaggever nam genoegen met het kulargument dat de korenwolf symbool staat voor een landschap waarvan 'de mensen' niet willen dat het verdwijnt.

(6) NRC Handelsblad heeft een uitgesproken oog voor berichten uit peer reviewed wetenschappelijke tijdschriften – al haalt de krant de neus niet op voor nieuwtjes à la 'Olifantenmoeder en jong in Emmen overleden'. Ook bij het liberale avondblad ontbreekt de tobberige toon zelden. Illustratief was een verhaal over natuurfilms, waarin de verslaggeefster zich afvroeg: 'Hoe realistisch zijn schitterende BBCproducties als Planet Earth (2006) en Life (2009) als ze niets zeggen over het feit dat één op de drie zoogdiersoorten en één op de vier reptielensoorten bedreigd wordt? Is puur natuur in beeld zo langzamerhand niet een pure leugen?'

naar Elma Drayer uit: *Vrij Nederland*, 5 oktober 2013

II Bekijk het antwoordenblad. Vergelijk je antwoorden en bespreek de verschillen met een andere leerling.

III Verbeter nu in je eigen betoog het gebruik van de kernzinnen; zet ze steeds op de eerste plaats in de alinea.

A

Een tekst gaat over een onderwerp; in één of enkele woorden omschrijf je waar de tekst over gaat. Een alinea gaat over een deelonderwerp. De alinea omschrijft een afgerond stukje van het onderwerp van de tekst. Ook dit deelonderwerp kun je in één of enkele woorden omschrijven.

De belangrijkste mededeling uit een alinea staat in de kernzin. In deze zin lees je wat er over het deelonderwerp gezegd wordt.

Na de kernzin volgen zinnen waarin je de kernzin uitlegt. Voor de lezer moeten deze zinnen een toegevoegde waarde hebben.

Je schrijft een e-mail om je lezer iets te vertellen wat hij of zij nog niet weet. Dat betekent dat je moet nadenken of de lezer de woorden die je gebruikt en de informatie die je geeft, goed snapt. Verplaats je dus in de lezer; wat weet hij wel? Wat weet hij niet?

B Over verbindingswoorden

I Noteer achter de volgende verbanden steeds twee verbindingswoorden:

- opsommend

verband: _____

- redengevend verband:

- oorzakelijk verband: _____

- vergelijkend verband: _____

- tegenstellend verband: _____

-concluderend verband: _____

B

Schrijvers verbinden zinnen aan elkaar om te laten zien wat de relatie tussen zinnen is. Een schrijver kan dat doen door verbindingswoorden te gebruiken. De verbindingswoorden geven tekstverbanden aan, zoals opsommend verband, tegenstellend verband, chronologisch verband, oorzakelijk verband, toelichtend verband, voorwaardelijk verband, vergelijkend verband, redengevend verband, doel-middelverband, toegevend verband, concluderend verband en samenvattend verband. Deze verbanden met bijbehorende signaalwoorden heb je bij tekstbegrip geleerd.

II Schrijf de zinnen in je schrift en vul het verbindingswoord in. Zorg dat er logische zinnen komen te staan.

Met warm weer had dit incident weinig te maken _____ we hebben een ijzig voorjaar achter de rug.

Kleding valt onder de individuele vrijheid van expressie _____ het getuigt van een benepen jarenvijftigmoraal om die te willen beperken.

Ter discussie staat dan ook niet het kledingstuk zelf, _____ wat het vertegenwoordigt: de vrijetijdssfeer, waarin mensen kleren aantrekken die ofwel hoog scoren op comfort en slonzigheid ofwel op uitdagendheid.

Als voorbeeld van dat laatste kunnen de huidige minibroekjes dienen (niets anders dan de hotpants uit de jaren zeventig), _____ net zo goed de naveltruitjes van tien jaar geleden of de populaire singlets met spaghettibandjes en décolletés in het algemeen, zowel de vrouwelijke als de mannelijke bouwvakkersvariant.

Misschien snakt de juf van wiskunde ook wel naar een kort broekje en een peilloos décolleté op het werk, _____ ze bewaart het toch maar voor buiten school.

_____ dit zich in de gevoelsfeer afspeelt, is er geen beginnen aan om hier regels voor op te stellen.

III Kijk nu naar de tekst op de achterkant van dit blad. Je ziet hier de tekst waar de zinnen uitkomen. Zoek de zinnen op en controleer of je zelf een logisch verbindingswoord gekozen had.

IV Verbeter nu in je eigen betoog je gebruik van de verbindingswoorden; verbind de zinnen aan elkaar en zorg voor variatie in de keuze van je verbindingswoorden.

Doen en laten

Twee dagen zomerse temperaturen en meteen is er discussie over blote kleding, meer in het bijzonder over de vraag of meisjes in korte broekjes naar school mogen. Een week eerder had een rector van een middelbare school de euvele moed gehad om een paar in zijn ogen te schaars geklede tieners naar huis te sturen met het verzoek wat anders aan te trekken. Met warm weer had dit incident weinig te maken, want we hebben een ijzig voorjaar achter de rug, terwijl de korte broekjes al maanden het straatbeeld domineren. Mode trekt zich nu eenmaal weinig aan van meteorologische omstandigheden. De rector oogstte weinig bijval. Een vragenronde in de Volkskrant leverde vooral lacherig commentaar op. Hoe ouderwets moet je zijn om heden ten dage nog met kledingvoorschriften op school aan te komen zetten? Iedereen weet toch dat tieners niets liever doen dan de grens opzoeken en die overschrijden? Kleding valt onder de individuele vrijheid van expressie en het getuigt van een benepen jarenvijftigmoraal om die te willen beperken.

Maar de kwestie is breder dan alleen het punt van de korte broekjes. Daarvan zou je kunnen zeggen: minirokje, minibroekje, wat maakt het uit. Het minibroekje geeft de draagster in ieder geval meer bewegings- en zitvrijheid dan het minirokje. Ter discussie staat dan ook niet het kledingstuk zelf, maar wat het vertegenwoordigt: de vrijetijdssfeer, waarin mensen kleren aantrekken die ofwel hoog scoren op comfort en slonzigheid ofwel op uitdagendheid.

Als voorbeeld van dat laatste kunnen de huidige minibroekjes dienen (niets anders dan de hotpants uit de jaren zeventig), maar net zo goed de naveltruitjes van tien jaar geleden of de populaire singlets met spaghettibandjes en decolletés in het algemeen, zowel de vrouwelijke als de mannelijke bouwvakkersvariant. Het is allemaal hetzelfde soort vrijetijdskleding. Het ondoorgrondelijke woud van kledingcodes met gedetailleerde richtlijnen voor elk moment van de dag is allang afgeschaft. De Nederlandse kledingcultuur van de afgelopen vijftig jaar kun je samenvatten onder de noemer 'alles moet kunnen'. Met één restrictie: er wordt nog steeds onderscheid gemaakt tussen werk/zakelijk en vrije tijd. Op het werk dragen mensen andere kleren (rustiger, formeler) dan in hun vrije tijd. De regels hiervoor liggen niet tot op de letter vast. Er bestaat aanzienlijke vrijheid, maar als het te dol wordt, bijvoorbeeld in de decolleté-sfeer, kunnen chefs aan hun werknemers vragen om iets neutralers aan te trekken. In de werksfeer kan de individuele expressie worden beknot ter wille van de zakelijkheid en daar kijkt niemand vreemd van op.

Opmerkelijk genoeg wordt leerlingen op school geen strobreed in de weg gelegd in hun individuele expressie. Meisjes op school is toegestaan wat hun docenten zich niet kunnen permitteren: zich uitmonteren in uitdagende vrijetijdskledij. Misschien snakt de juf van wiskunde ook wel naar een kort broekje en een peilloos decolleté op het werk, maar ze bewaart het toch maar voor buiten school. Waarom? Omdat een sexy outfit afleidt van een taakgerichte werksfeer, waarin algebra bestudeerd moet worden. Wat voor docenten geldt, zou ook voor leerlingen moeten gelden.

Kleding is per definitie een sociaal instrument, waarmee een boodschap wordt overgebracht. Iemand kan wel zeggen dat het hem of haar alleen om de particuliere expressie gaat, maar er is altijd een effect op anderen. Een vrouw die op een onbewoond eiland zit, doet geen moeite om zich op te maken alvorens haar hut te verlaten. Een afzakkende gangsterbroek, lillend vlees dat ergens uitpuilt, doorzichtige bloesjes of T-shirts wekken allemaal gevoelsreacties op bij omstanders. Soms van walging, soms van enthousiasme, dat doet er eigenlijk niet toe. Sommige mensen vinden niets leuker dan door middel van provocatieve kleding de aandacht op zichzelf te vestigen. Dat kunnen ze gerust doen, daarvoor staat hun hele openbare vrijetijdsleven van strand, camping, flaneerboulevard en uitgaanscircuit ter beschikking. In een zakelijke omgeving of schoolomgeving werkt uitdagende kleding afleidend en soms zelfs intimiderend. Omdat dit zich in de sfeer afspeelt, is er geen beginnen aan om hier regels voor op te stellen. Maar een algemene richtlijn in de sfeer van 'Houd een beetje rekening met de mensen die tegen je aan moeten kijken' is in ieder geval een goede oefening voor later.

naar: Beatrijs Ritsema uit: *Vrij Nederland*, 29 juni 2013

C Over verwijswwoorden

C

Schrijvers kunnen de relatie tussen zinnen ook uitdrukken door verwijswwoorden te gebruiken. Dit zijn voornaamwoorden waarmee je kunt verwijzen naar woorden of zinnen die je eerder gebruikt hebt. Het woord waar je naar verwijst heet het antecedent.

I Bekijk de zinnen hieronder. In elke zin (die uit verschillende oefeningen komen uit methodes Nederlands) ontbreekt een verwijswoord. Noteer het juiste verwijswoord en geef met een pijl aan waar het verwijswoord naar verwijst. In de eerste zin zie je een voorbeeld.

1. De politie van Rotterdam heeft bij recente rellen *haar* taak uitstekend uitgevoerd.
2. Wilt u dit aanmeldingsformulier aan ons retourneren, wanneer u _____ heeft ingevuld.
3. Het voorstel bevat de aandeelhouders wel, want _____ denken dat _____ zeker haalbaar is.
4. Zijn de sporters tijdens _____ verblijf in het buitenland verzekerd tegen ongevallen?
5. Dit bedrijf heeft _____ werknemers bij een pensioenfonds ondergebracht, maar de directie moet zelf _____ oudedagsvoorziening regelen.
6. De parlementariërs luisterden geïnteresseerd naar alles _____ de vluchtelingen hun vertelden.
7. Het ministerie _____ de kwestie onderzoekt, hoopt de resultaten binnenkort bekend te maken.
8. Het beste _____ de pizzeria haar klanten te bieden heeft, is de Pizza Marinara.
9. Gaat dit concern werkelijk al _____ vestigingen in Afrika sluiten?
10. Het bestuur heeft bekend gemaakt dat _____ terugtreedt, nu de leden _____ goedkeuring voor de verbouwingsplannen weigeren.
11. De vereniging voor chronisch zieken werft _____ leden in ziekenhuizen en klinieken.
12. Dit moderne koffiezetapparaat zet veel lekkerder koffie dan _____ oude _____ we op kantoor hebben.
13. Na middernacht verscheen de populaire zanger _____ de fans urenlang gewacht hadden.
14. Dateert de wet _____ de demonstranten tegen de milieuvervuiling zich beroepen, al van 1969?
15. Bij zijn afscheid kreeg de voorzitter als geschenk de hamer _____ hij jarenlang vergaderingen had geleid.

II Hoe weet je welk(e) woord(en) in de tekst het antecedent is (zijn) van het verwijswoord?

III Bekijk het antwoordenblad. Vergelijk je antwoorden en bespreek de verschillen met een andere leerling.

V Verbeter nu in je eigen betoog je gebruik van de verwijswwoorden; kloppen jouw verwijzingen of moet de lezer raden waar je naar verwijst?

D Over witregels en kopjes

I Deze tekst ziet eruit als een blok beton. Heb je zin om te starten met lezen? Toch bestaat deze tekst uit vijf alinea's. Lees de tekst en zet een duidelijke streep waar een nieuwe alinea begint.

Doen en laten

Twee dagen zomerse temperaturen en meteen is er discussie over blote kleding, meer in het bijzonder over de vraag of meisjes in korte broekjes naar school mogen. Een week eerder had een rector van een middelbare school de euvele moed gehad om een paar in zijn ogen te schaars geklede tieners naar huis te sturen met het verzoek wat anders aan te trekken. Met warm weer had dit incident weinig te maken, want we hebben een ijsig voorjaar achter de rug, terwijl de korte broekjes al maanden het straatbeeld domineren. Mode trekt zich nu eenmaal weinig aan van meteorologische omstandigheden. De rector oogstte weinig bijval. Een vragenronde in de Volkskrant leverde vooral lacherig commentaar op. Hoe ouderwets moet je zijn om heden ten dage nog met kledingvoorschriften op school aan te komen zetten? Iedereen weet toch dat tieners niets liever doen dan de grens opzoeken en die overschrijden? Kleding valt onder de individuele vrijheid van expressie en het getuigt van een benepen jarenvijftigmoraal om die te willen beperken. Maar de kwestie is breder dan alleen het punt van de korte broekjes. Daarvan zou je kunnen zeggen: minirokje, minibroekje, wat maakt het uit. Het minibroekje geeft de draagster in ieder geval meer bewegings- en zitvrijheid dan het minirokje. Ter discussie staat dan ook niet het kledingstuk zelf, maar wat het vertegenwoordigt: de vrijetijdssfeer, waarin mensen kleren aantrekken die ofwel hoog scoren op comfort en slonzigheid ofwel op uitdagendheid. Als voorbeeld van dat laatste kunnen de huidige minibroekjes dienen (niets anders dan de hotpants uit de jaren zeventig), maar net zo goed de naveltruitjes van tien jaar geleden of de populaire singlets met spaghetti-bandjes en decolletés in het algemeen, zowel de vrouwelijke als de mannelijke bouwvakkersvariant. Het is allemaal hetzelfde soort vrijetijdskleding. Het ondoorgroefde woud van kledingcodes met gedetailleerde richtlijnen voor elk moment van de dag is allang afgeschaft. De Nederlandse kledingcultuur van de afgelopen vijftig jaar kun je samenvatten onder de noemer 'alles moet kunnen'. Met één restrictie: er wordt nog steeds onderscheid gemaakt tussen werk/zakelijk en vrije tijd. Op het werk dragen mensen andere kleren (rustiger, formeler) dan in hun vrije tijd. De regels hiervoor liggen niet tot op de letter vast. Er bestaat aanzienlijke vrijheid, maar als het te dol wordt, bijvoorbeeld in de decolleté-sfeer, kunnen chefs aan hun werknemers vragen om iets neutralers aan te trekken. In de werksfeer kan de individuele expressie worden beknot ter wille van de zakelijkheid en daar kijkt niemand vreemd van op. Opmerkelijk genoeg wordt leerlingen op school geen strobreed in de weg gelegd in hun individuele expressie. Meisjes op school is toegestaan wat hun docenten zich niet kunnen permitteren: zich uitmonteren in uitdagende vrijetijdskledij. Misschien snakt de juf van wiskunde ook wel naar een kort broekje en een peilloos decolleté op het werk, maar ze bewaart het toch maar voor buiten school. Waarom? Omdat een sexy outfit afleidt van een taakgerichte werksfeer, waarin algebra bestudeerd moet worden. Wat voor docenten geldt, zou ook voor leerlingen moeten gelden. Kleding is per definitie een sociaal instrument, waarmee een boodschap wordt overgebracht. Iemand kan wel zeggen dat het hem of haar alleen om de particuliere expressie gaat, maar er is altijd een effect op anderen. Een vrouw die op een onbewoond eiland zit, doet geen moeite om zich op te maken alvorens haar hut te verlaten. Een afzakkende gangsterbroek, lillend vlees dat ergens uitpuilt, doorzichtige bloesjes of T-shirts wekken allemaal gevoelsreacties op bij omstanders. Soms van walging, soms van enthousiasme, dat doet er eigenlijk niet toe. Sommige mensen vinden niets leuker dan door middel van provocatieve kleding de aandacht op zichzelf te vestigen. Dat kunnen ze gerust doen, daarvoor staat hun hele openbare vrijetijdsleven van strand, camping, flaneerboulevard en uitgaanscircuit ter beschikking. In een zakelijke omgeving of schoolomgeving werkt uitdagende kleding afleidend en soms zelfs intimiderend. Omdat dit zich in de gevoels sfeer afspeelt, is er geen beginnen aan om hier regels voor op te stellen. Maar een algemene richtlijn in de sfeer van 'Houd een beetje rekening met de mensen die tegen je aan moeten kijken' is in ieder geval een goede oefening voor later.

naar: Beatrijs Ritsema uit: *Vrij Nederland*, 29 juni 2013

D

Een schrijver laat aan een lezer zien dat een deelonderwerp is afgelopen. In principe doet hij dat door in te springen of een witregel te gebruiken. In een e-mail is het gebruikelijk dat de schrijver een witregel aanbrengt voor en na de alinea.

Een alinea is een bouwsteen van een tekst en bestaat uit enkele zinnen die over één deelonderwerp gaan. De lengte van de alinea is natuurlijk afhankelijk van hoeveel je over het deelonderwerp te vertellen hebt.

II Elke alinea gaat over een deelonderwerp van de tekst. Dat deelonderwerp kun je formuleren in de vorm van een tussenkopje. Dat is voor de lezer prettig, want die weet dan wat hij in de alinea kan verwachten. De inleiding krijgt nooit een tussenkopje. Kun je voor de andere alinea's een tussenkopje formuleren?

III Bekijk het antwoordenblad. Vergelijk je antwoorden en bespreek de verschillen met een andere leerling.

IV Verbeter nu in je eigen betoog je gebruik van de witregels; doe het consequent!

Opdracht voor tweetallen

Je hebt nu theoretische uitleg gehad over een alinea. Je hebt een alinea geanalyseerd. Je hebt je eigen alinea op waarde geschat en daaruit een conclusie getrokken. Nu is het tijd om te schrijven!

In tweetallen gaan jullie de eerste alinea van de kern van een betoog schrijven. Maak gebruik van de kennis die je net hebt opgedaan.

1. Dit is de inleiding van een betogende tekst voor ouders van jongeren. De tekst gaat over online communiceren.

Online communicatie is goed voor Nederlandse jongeren van 15 – 17 jaar

In Nederland zijn van de 100 tieners tussen de 15 en 17 jaar er 99 online. In de VS is dat 93 procent. Nederland is hierin samen met de Scandinavische landen koploper in Europa. Van de tieners die online zijn, is in Nederland 83 procent lid van een sociale netwerksite. Is dat erg?

2. Hieronder lees je losse zinnen die te maken hebben met het onderwerp. Zonder informatie immers geen goede alinea! Bekijk samen de zinnen.

Ze chatten vaker en eerder over intiemere/persoonlijke onderwerpen.

Het gaat vooral om de tekst, niet om lichaamstaal of uiterlijk.

Op internet kunnen ze zich mooier voordoen dan ze zijn.

Ze krijgen meer zelfvertrouwen.

Ze hebben controle over de manier waarop ze zich presenteren.

Er ontstaat een betere kwaliteit aan vriendschappen.

Internet is audiovisueel anoniem.

6. Wissel de alinea uit met een ander tweetal en kijk kritisch hoe de zinnen zich tot elkaar verhouden. Is dat logisch voor de lezer? Geef feedback aan het andere tweetal.

Veel plezier samen!

Wat ga je doen?

1. Lees de eerste alinea van je kern goed door.
2. Lees vervolgens de stellingen hieronder.
3. Geef op een schaal van 0 tot 100 aan hoe goed jouw alinea is;
Noteer hiervoor een getal op de balk van 0 tot 100.

De lezer wil...

... overzicht hebben waar de alinea over gaat

Mijn alinea gaat over één deelonderwerp

Mijn alinea bevat een kernzin met daarin het belangrijkste argument

De kernzin sluit aan bij het standpunt van mijn tekst

De overige informatie in de alinea bevat onderbouwing/uitleg bij de kernzin

De informatie in de alinea sluit aan bij wat de lezer al weet

... een logisch verband zien tussen de zinnen in een alinea

Met signaalwoorden geef ik aan wat het verband is tussen de verschillende zinnen

Als afwisseling gebruik ik verwijswaarden

... snappen waar in de kern van de tekst hij aan het lezen is

De functie van mijn alinea is helder

... snel zien waar een alinea begint en eindigt

Mijn alinea bestaat uit meer dan één zin

Mijn alinea bevat een witregel voor en na de tekst (of ik heb tabs gebruikt)

Klaar met inschatten?

1. Trek je conclusie; wat is er goed aan je alinea? En wat minder?
2. Formuleer in volledige zinnen in je werkboekje wat je aandachtspunten zijn.
3. Laat dit aan je docent zien!

0----- 100

0----- 100

0----- 100

0----- 100

0----- 100

A

0----- 100

0----- 100

B

C

0----- 100

0----- 100

0----- 100

D

1	2	3	4
Tekstdeel	Alineanr	(deel)onderwerp	Uitwerking in steekwoorden
Inleiding	1	Aandacht trekken	
	2	Introductie onderwerp en standpunt of vraag	
Kern	3	Wat zijn de argumenten voor je standpunt?	
	4		
	5		
Slot	laatste	Conclusie	

